

ב"ה

התקשרות

קונטרס שבועי לאנ"ש חסידי חב"ד לחיזוק ההתקשרות
לכ"ק אדמו"ר רבי מנחם מענדל בהרה"ק רלו"י מליובאוויטש
זצוקלה"ה נבג"מ זי"ע

שיחות • איגרות • פניני חסידות לפה"ש • הלכות, מנהגים וטעמיהם • ניצוצות • זמנים

תרסט

ערב שבת-קודש
פרשת במדבר
א' בסיוון ה'תשס"ז

יוצא-לאור על-ידי
מכון ליובאוויטש שעל-יד
צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו — המרכז

מורה שיעור ללימוד היומי ברמב"ם

א' בסיון ה'תשס"ז – ח' בסיון ה'תשס"ז

יום	יום בחודש	ג' פרקים ליום	פרק א' ליום	ספר-המצוות
א'	א' בסיון	הלכות שלוחין ושותפין פרק ח-י.	הלי מאכלות אסורות פרק ג.	מ"ע רמח.
ש"ק	ב' בסיון	הלכות עבדים.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ד.	מ"ע רלב. מל"ת רנח. רנט. רנו. רס.
א'	ג' בסיון	פרק ד-ו.	פרק ה.	מ"ע קצו. מל"ת רלג. מ"ע רלד. רלג. מל"ת רסא.
ב'	ד' בסיון	פרק ז-ט.	פרק ו.	מ"ע רלה. מל"ת רנד. רנה.
ג'	ה' בסיון	אודך ביושר וגוי. ספר משפטים והוא ספר שלשה עשר.. הלכות שכירות.. בפרקים אלו. פרק א-ג.	פרק ז.	מ"ע רמו.
ד'	ו' בסיון	פרק ד-ו.	פרק ח.	מ"ע ר. מל"ת רלח.
ה'	ז' בסיון	פרק ז-ט.	פרק ט.	מ"ע רא.
ו'	ח' בסיון	פרק י-יב.	פרק י.	מל"ת רסז. רסח.

זמני השבוע *

תאריך	עלות השחר**		זמן וציצית ותפילין	זמן זריחה	זמן ק"ש	חצות היום והלילה	מנחה גדולה	שקיעת החמה***	צאת הכוכבים
	120 ד'	72 ד' לפני הזריחה							
א' בסיון	3:18	4:20	4:46	5:47	9:08	12:37	1:12	7:32.0	7:58
ש"ק, ב' בסיון	3:16	4:19	4:45	5:47	9:08	12:37	1:12	7:32.7	7:59
א', ג' בסיון	3:15	4:18	4:44	5:46	9:07	12:37	1:12	7:33.3	8:00
ב', ד' בסיון	3:14	4:17	4:43	5:45	9:07	12:37	1:12	7:34.0	8:01
ג', ה' בסיון	3:13	4:17	4:43	5:44	9:07	12:37	1:12	7:34.7	8:01
ד', ו' בסיון	3:12	4:16	4:42	5:43	9:07	12:37	1:12	7:35.3	8:02
ה', ז' בסיון	3:11	4:15	4:41	5:43	9:06	12:38	1:12	7:36.0	8:03
ו', ח' בסיון	3:10	4:14	4:41	5:42	9:06	12:38	1:13	7:36.7	8:03

* הזמנים מתייחסים לאזור המרכז. באזור ההרים והעמקים יש שינויים שעשויים להגיע למספר דקות.
 ** לגבי זמן עלות השחר הנהוג בחב"ד קיימות שלוש דעות. הבאנו את הזמנים לפי הדעה המוקדמת ביותר והמאוחרת ביותר, וראוי להחמיר לפי העניין.
 *** זמני השקיעה כאן הם לפי השקיעה הנראית. אולם אדה"י בסידורו (יסדר הכנסת שבת) מכיר בשקיעה האמיתית, המאוחרת ממנה "בכמו ארבע מינוטין" (לשון אדה"י שם. שיעור התלוי במיקום ובעונות השנה).

זמני הדלקת הנרות וצאת השבת

פרשת	ירושלים		תל-אביב		חיפה		באר-שבע	
	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש	הדה"י	צה"ש
במדבר	6:55	8:12	7:11	8:15	7:03	8:16	7:12	8:13
חג השבועות	6:58	8:15	7:13	8:18	7:06	8:19	7:14	8:16
נשא	7:00	8:17	7:15	8:20	7:08	8:21	7:16	8:18

עורך ראשי: מנחם מענדל ברוד • עורך: שניאור זלמן רודרמן • הגהה: יוסף-יצחק אולידורט

מו"ל: מכון ליובאוויטש שעל-יד צעירי-אגודת-חב"ד באה"ק ת"ו - המרכז

יו"ר: הרב יוסף-יצחק הכהן אהרונוב

כתובת: ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915, טל' 03-9607588, פקס: 03-9606169

אינטרנט: www.chabad.org.il דואר אלקטרוני: chabad@chabad.org.il ISSN 0793-7474

קבלת התורה מתוך אהבה

כאשר ניגשים למתן-תורה מתוך תנועה של יראה, הרי זה פועל שנבהלים ונעמדים מרחוק, "וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק" • לעומת זאת, הגישה הטובה והנעימה יותר היא, יראה הבאה מצד אהבה • עניין זה נוגע גם לקיום המצוות, שמצד גודל אהבתו להקב"ה הרי הוא ירא להיות נפרד ממנו, ומצד זה נזהר בשמירת מצוות לא-תעשה • משיחת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו

ב. ויש לבאר תיווך הדברים - בהקדים שספר הזוהר הוא חיבורו של רשב"י, שעניינו הוא החיבור דנגלה דתורה ופנימיות התורה.

וכידוע⁶ שהיו תנאים שעיקר עסקם היה בנגלה דתורה, וכמו כן היו גם "מארי קבלה"; ואילו עניינו של רשב"י היה בשני העניינים - בנגלה ובפנימיות התורה, כיוון שרשב"י חיבר נגלה דתורה ופנימיות התורה יחד, דהיינו שגם בנגלה דתורה גילה את הפנימיות שבה.

וכן הוא גם בנידון-דידן, שמאמר הזוהר "אנן בחביבותא תליא מילתא" אינו סותר לדברי הגמרא "אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע", אלא שבזוהר מגלה את פנימיות הפירוש בגמרא - שהיראה הרצויה היא באופן ש"בחביבותא תליא מילתא", היינו, שגם היראה צריכה להיות מצד אהבה, כמבואר בתניא⁷ שישנו "דחילו הנכלל ברחימו".

ג. וביאור העניין:

כדי לבוא לידי יראה - ישנם שני אופנים: אפשר לבוא לידי יראה על-ידי התבוננות השייכת ליראה, ואפשר לבוא לידי יראה על-ידי אהבה, שזהו עניין

א. במתן-תורה נאמר¹ "וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק", דהיינו שבני-ישראל עמדו בתנועה של יראה. ולכן אמר להם משה רבינו "אל תיראו"², דהיינו שלא יעמדו בתנועה של יראה.

אבל בנוגע לדורות - איתא בגמרא³ "מה להלן באימה וביראה וברתת ובזיע, אף כאן באימה וביראה וברתת ובזיע", דהיינו, שהעניין דמתן-תורה שישנו באופן תמידי - כפי שאנו אומרים "נותן התורה", לשון הוה⁴, כיוון שמתן-תורה ישנו בכל יום ויום, ובפרט בחג השבועות, "זמן מתן תורתנו" על כל השנה - צריך להיות מתוך יראה דווקא.

והנה, אף-על-פי שבגמרא נאמר שצריך להיות עניין היראה, הרי בזוהר⁵ (בחלק שאומרים ב"תיקון ליל שבועות") איתא להיפך - "התם (במתן תורה) יאות הוה למהוי דחיל, אנן בחביבותא תליא מילתא", דהיינו שצריך-להיות התנועה דאהבה, היפך היראה.

(1) יתרו כ,טו.

(2) שם,יז.

(3) ברכות כב,א. וש"נ.

(4) ראה של"ה כה,א. לקו"ת תזריע כג,א ובכ"מ.

(5) ח"ג קכ"ח,א.

(6) ראה סה"מ מלוקט ח"ב עמ' שב ואילך. וש"נ.

(7) ספי"ט.

גם כי יזקין לא יסור ממנה"¹¹, ומקדים לבאר ש"שורשי עבודת ה' ויסודותיה הן דחילו ורחימו, היראה שורש ויסוד לסור מרע והאהבה לועשה טוב", ולאחר שמבאר בארוכה כמה מדריגות באהבה, מסיים "אך כי יפול לא יוטל כתיב¹²... כי נשאר בה בחינת רשימו ממדריגתו הראשונה, אך עיקרה מאהבה שנתחנך והורגל בה מנעוריו" - דלכאורה אינו מובן: כיוון ש"שורשי עבודת ה' ויסודותיה הן דחילו ורחימו" (כמו שכתב לפני זה), היינו, שצריך להיות אהבה וגם יראה - מהי הפעולה בכך שלא יסור "מאהבה שנתחנך והורגל בה", בשעה שצריך להיות גם יראה? - אך הביאור הוא על-פי הנ"ל, שהיראה באה מצד האהבה.

וזהו מה שכתוב בזהר "אנן בחביבותא תליא מילתא" - שהדרך ללימוד התורה וקיום המצוות, הן קיום מצוות עשה והן קיום מצוות לא-תעשה, הוא באהבה ("בחביבותא"), דאף שהשורש רמזות לא-תעשה הוא יראה - הרי היראה גופא צריכה להיות מצד אהבה, כנ"ל.

ה. והנה, דובר לעיל¹³ שהכנה למתן-תורה צריכה להיות על-ידי אהבת ישראל, שכל בני-ישראל יהיו יחד "כאיש אחד", כמו שכתוב במתן-תורה "ויחן", לשון יחיד, "כאיש אחד בלב אחד"¹⁴.

וכשם שנתבאר לעיל שאהבה היא הדרך (לא רק למצוות עשה, אלא) גם למצוות לא-תעשה, כן הוא גם באהבת ישראל - שהאהבה צריכה להיות לכל בני-ישראל בשווה, מבלי הבט על פשעי הזולת, שהרי האהבה להזולת צריכה להיות כמו האהבה

"דחילו הנכלל ברחימו". וזהו מה שכתוב בזהר "אנן בחביבותא תליא מילתא" - שהיראה דמתן-תורה צריכה להיות יראה שמצד אהבה.

כאשר ניגשים למתן-תורה מתוך תנועה של יראה - הרי זה פועל שנבהלים ונעמדים מרחוק ("מען שרעקט זיך אָפּ און מען שטייט פון ווייטן"), וכפי שהיה בשעת מתן-תורה - "וירא העם וינעו ויעמדו מרחוק" (ועל זה איתא בזהר¹⁵ דקאי על "העם" דייקא, דהיינו הערב רב, ולא על בני-ישראל האמיתיים);

ואילו הגישה הטובה והנעימה יותר ("גשמאקער און בעסער") היא - היראה הבאה מצד אהבה. ועניין זה נוגע גם לקיום המצוות - שמצד גודל אהבתו להקב"ה הרי הוא ירא להיות נפרד ממנו, ומצד זה נזהר בשמירת מצוות לא תעשה.

וכאשר היראה היא מצד אהבה, אזי גם ההמשכה מלמעלה היא באופן אחר: בכלל, ישנו חילוק בין מצוות עשה ומצוות לא-תעשה - ששמירת מצוות לא תעשה פועלת רק הרחה וצחצוח הכלי, אבל לא המשכת אור, ואילו קיום מצוות-עשה פועל המשכת אור. אבל כאשר היראה היא מצד אהבה - אזי נפעל גם על-ידי שמירת מצוות לא-תעשה (לא רק הרחה וצחצוח הכלי, אלא גם) המשכה.

ד. העניין האמור - שהיראה צריכה להיות מצד אהבה - מתאים גם על-פי נגלה דתורה: יראה - היא מצוות עשה, והרי השורש לכל מצוות עשה הוא אהבה (כידוע¹⁶ שיראה היא שורש למצוות לא-תעשה ואילו השורש למצוות עשה הוא אהבה דווקא). וכיוון שהשורש ליראה (כמו לכל שאר מצוות עשה) הוא אהבה - צריכה גם היראה עצמה להיות מצד אהבה.

ועל-פי זה יש לבאר מה שכתב אדמו"ר הזקן ב"חינוך-קטן"¹⁷ בעניין "חנוך לנער על-פי דרכו

(8) ח"ג קכה, רע"ב (ברע"מ).

(9) תניא פ"ד. וראה ב"מ"מ, הגהות והערות קצרות" לשם (ע' מט). וש"נ.

(10) עה,ב. ואילך.

(11) משלי כב,1.

(12) תהילים לו,כד.

(13) שיחת ש"פ במדבר, מבה"ח סיון ס"ז. סי"ד (לעיל חי"א עמ'

276 עמ' 279). וראה גם שיחת שבת מבה"ח סיון דאשתקד*

(תורת מנחם - התוועדות ח"ח עמ' 169 ואילך).

(14) יתרו יט,ב ובפרש"י. וראה מכילתא שם.

(* נזכרת במכתב כ"ט אייר שנה זו (אגרות-קודש ח"ט ע' עז).

אחד לקבל על עצמו עניין חדש, כך בכל שנה בחג השבועות, זמן מתן תורתנו, יש להוסיף שיעור לימוד בכל יום.

וברצוני להוסיף בזה מדילי – אף שעניין זה לא נאמר אז על-ידי כ"ק מו"ח אדמו"ר: כיוון שמתן-תורה היה לא רק על נגלה דתורה, אלא גם על פנימיות התורה²¹, - כדמוכח מזה שמתן-תורה לא יהיה עוד

לעצמו, כמו שכתוב¹⁵ "ואהבת לרעך כמוך", והרי בנוגע לאהבת עצמו נאמר¹⁶ "על כל פשעים תכסה אהבה".

וכאשר ישנה אצלו האהבה לזולת באופן זה (מבלי הבט על מעמדו ומצבו כו') – אזי מעורר גם את האהבה מלמעלה אליו באופן זה, כמו שכתוב¹⁷ "אהבתי אתכם אמר הוי", מבלי הבט על מעמדו ומצבו הלא טוב.

כאשר ישנה אצלו האהבה לזולת, מבלי הבט על מעמדו ומצבו – אזי מעורר גם את האהבה מלמעלה אליו באופן זה, מבלי הבט על מעמדו ומצבו הלא טוב

הפעם²², ועל-כרחך צריך לומר שעתה (בשעת מתן-תורה) ניתנה גם פנימיות התורה, אלא שעניין זה יתגלה לעתיד – וגם נגלה דתורה לקחו באופן שלמעלה מטעם ודעת, ועל-ידי פנימיות התורה – לכן, גם ההוספה שמקבלים בחג השבועות – צריכה להיות בב' העניינים: הן בנגלה דתורה והן בפנימיות התורה, בכל יום ויום.

(קטעים מהתוועדות יום ב' דחג השבועות, ה'תשי"ד. 'תורת-מנחם - התוועדויות' תשי"ד, חלק שלישי (יב) עמ' 43-25 – בלתי מווגה)

ועל-ידי זה – ביכולתו לילך למתן-תורה ולקבל את התורה, וכדרך ממילא – לקבל גם את "טבעת הקידושין" שנתן הקב"ה במתן-תורה, שזהו מה שכתוב¹⁸ "ונתתי גשמיכם בעתם ונתנה הארץ יכולה גוי"¹⁹.

* * *

¶ בהתוועדות חג השבועות תש"ד²⁰ – אמר כ"ק מו"ח אדמו"ר, שכשם שבכל ראש-השנה צריך כל

(20) יום א' דחג השבועות ס"ז (סה"ש תש"ד עמ' 129).
 (21) ראה גם שיחת יום ב' דחג השבועות דאשתקד סמ"ה (תורת-מנחם - התוועדויות ח"ח עמ' 241).
 (22) סה"מ תרנ"ו עמ' שנו. המשך תרס"ו עמ' כג. שם ע' תקמו. תרע"ב ח"א עמ' שסו. סה"מ עטר"ת עמ' רצא. תרפ"ה עמ' קצט. תש"ט עמ' 57. ועוד.

(15) קדושים יט, יח.
 (16) משלי י, ב.
 (17) מלאכי א.ב. וראה זהר שבהערה 5.
 (18) בחוקתי כ.ד.
 (19) ראה אגרות-קודש אדמו"ר מוהרי"צ ח"ה ריש עמ' רעז (נעתק ב'היום יום" כח תשרי). וראה גם שיחת יום ב' דחג השבועות דאשתקד סכ"ב (תורת-מנחם - התוועדויות ח"ח עמ' 221).

החידוש במתן-תורה - גילוי אלוקות מעין לעתיד

”במהרה בימינו יבוא ויגאלנו כן יהי רצון אמן”

מענייני התורה שזמן לימודם בערב חג השבועות - סיום מסכת סוטה:
ידועה ההוראה (ביחד עם נתינת כוח) של כ”ק מו”ח אדמו”ר נשיא דורנו ש”נוהגים ללמוד בימי הספירה
מסכת סוטה - נוסף על שיעורים הקבועים - דף ליום דף ליום”.
ועל-פי זה, בערב חג השבועות, יום המ”ט דספירת העומר, הסיום ד”שבע שבתות תמימות תהינה”
- לומדים דף מ”ט (הדף האחרון) דמסכת סוטה, עד לסימו וחותמו, סיום המסכת...
הגירסה ברוב דפוסים הש”ס היא - שלאחרי הסיום ד”לא תיתני ענווה דאיכא אנא”, הובאה גם הברייתא
”רבי פנחס בן יאיר אומר וזירות מביאה לידי זריזות וכו’ וקרושה מביאה לידי ענווה וענווה מביאה לידי
יראת חטא ויראת חטא מביאה לידי חסידות וכו’ ותחיית המתים בא על-ידי אליהו הנביא זכור לטוב במהרה
בימינו יבוא ויגאלנו כן יהי רצון אמן”.
ובהתאם לכך, יש לבאר את הקשר והשליכות של הברייתא דרבי פנחס בן יאיר לסיום ד”לא תיתני ענווה
כו””, כדלקמן.
והעניין בזה:

בסיום מסכת סוטה מדובר אודות ”עקבות משיחא”, סיום הגלות, על-ידי מעשינו ועבודתנו בפרטי
העניינים שנתבארו בברייתא דרבי פנחס בן יאיר, עד לסיום העניין, ”תחיית המתים בא על-ידי אליהו הנביא
זכור לטוב במהרה בימינו יבוא ויגאלנו כו”” - בשורת הגאולה על-ידי אליהו הנביא, ”מבשר טוב”, ”קול
מבשר מבשר ואומר”.

כלומר, שבסיום מסכת סוטה מודגש העניין דהפיכת ה”גולה” (גלות) ל”גאולה” - על-ידי זה שממשיכים
ב”גולה” אל”ף, אלופו של עולם, עד כדי כך, שבעולם הזה התחתון שאין תחתון למטה ממנו, מתגלה
עצמות ומהות, באופן ש”לא יכנף עוד מוריך”.

וזהו הקשר עם עניין הענווה (”לא תיתני ענווה דאיכא אנא”) - מכיוון שגילוי אלוקות, ועל-אחת-כמה-
וכמה שלימות הגילוי דלעתיד לבוא, פועל עניין של ענווה (ביטול), כפי שמבאר רבינו הזקן באיגרת-הקודש
ש”כל הקרוב אל ה’ ביתר שאת והגבה למעלה מעלה צריך להיות יותר שפל רוח למטה מטה”.

ועניין זה שייך במיוחד ל”זמן מתן תורתנו” - כי החידוש דמתן-תורה הוא ביטול הגזירה דעליונים לא
יירדו לתחתונים ותחתונים לא יעלו לעליונים, היינו, שיומשך גילוי אלוקות בעולם הזה התחתון שאין
תחתון למטה ממנו, עד לתכלית השלימות דלעתיד לבוא, ש”כבר היה לעולמים מעין זה בשעת מתן-
תורה”.

(משיחת ערב חג השבועות תשמ”ז; ’תורת-מנחם - התוועדות’ תשמ”ז, כרך ג, עמ’ 387-386 - בלתי מוגה)

חג השבועות

"ייחוד נפלא" בחג השבועות ועל-ידו בכל השנה כולה • הרבי מקפיד לברך בנוסח שבו בירך כ"ק אדמו"ר הרי"צ • קורא לא לסרב לומר חידושי-תורה ב'כינוס תורה' • מציב תנאי בלתי-שגרתי לנוכחות הבחורים בסעודות בדירת הרבי הקודם • ניצוצות בסוד שיח מחג-השבועות תשכ"ג

כמו בשאר ענייני כ"ק מו"ח אדמו"ר, שהיה מדייק בלשונו כמו ששמע מאביו, בטח כן הוא גם בנוסח הברכה לחג השבועות. ובמקום אחר, בלשון קצר יותר: "נוסח ברכתו של כ"ק אדמו"ר".
לכן אומר הרבי: "כל הנהגה של רבותינו נשיאינו, ובפרט נוסח של ברכה, מדויק הוא - שקול ומחושב".
|הרבי נדרש לבאר ולפרש מטבע-לשון זה (ראה ליקוטי-שיחות, כרך ד, עמ' 1307; כרך יג, עמ' 158; כרך ח, עמ' 307; כרך ח, עמ' 272)

"בנוסח המסורתי"

בריש ירחא תליתאי תשכ"ד כותב הרבי למר שזר (נשיא וחסיד, עמ' 480):
לקראת חג השבועות, זמן מתן תורתנו, הבא עלינו ועל כל ישראל לטובה ולברכה, הנני להביע ברכתי לך, בסגנון הרב הוא כ"ק מו"ח אדמו"ר - לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.
המכתב נחתם (שם, עמ' 481):
בהוקרה ובכבוד ובברכת מועדים לשמחה

"האי יומא" דמתן-תורה - קובע הרבי ('התוועדיות' תשמ"ט, כרך ג, עמ' 274) - מעניק כוח לכל יהודי להתאחד עם הקב"ה, בראש וראשונה - באמצעות לימוד תורתו של הקב"ה, שעל-ידה נעשה "ייחוד נפלא" כו', ומכאן גם בכל ענייני האדם בעבודתו במשך היום, הן ענייני קדושה שלו, קיום המצוות וכו', ואפילו דברי הרשות, העבודה בשוק ("יוסף בשוקא"), שכל פרט ופרט שבחייו, גם בהימצאו במצב ירוד (בשוק) יהיה "דירה לו יתברך", כך שבכל חלקי חייו, אי-אפשר להפרידו מהתורה והקב"ה - כי מודגש ("כל מעשיך לשם שמים ובכל דרכיך דעהו") בגלוי איך שכל ענייניו חדורים בנקודה אחת - ישראל וקוב"ה כולא חד!

לשון הרב

הרבי דייק להשתמש בנוסח הברכה "לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות", באומרו שזה הנוסח שבו כ"ק מו"ח אדמו"ר היה מברך לפני חג השבועות, במכתבים ובעל-פה".
ובמקום נוסף נאמר:

לא כל הרוצה ליטול...

באותה התועדות (שם, עמ' 470-469) התייחס הרבי לסעודות בדירתו של כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, סעודות שנערכו בנוכחות הרבי. בסעודות האלה השתתפו גם הרש"ג ז"ל וקומץ חסידים מבוגרים מקרובי בית רבי ואורחים נוספים. אחדים ניצלו את המעמד לברר אצל הרבי ענייני הלכה ומנהג (ראה בהרחבה במבוא לספר 'המלך במסיבו', קה"ת תשנ"ג). בין השאר אמר הרבי:

זה כמה שנים שנעשה "סדר", שבעת עריכת סעודות יום טוב בקומה השנייה, נכנסים עוד כמה וכמה אנשים, ותופסים "עמדות", ומסתכלים על המסובים, איך שפלוני אוכל, ופלוני מרכין ראשו לכאן או לכאן, וכיוצא בזה, ובשביל זה מבזבזים כמה וכמה שעות במשך היום טוב. וכל זה - למרות גודל יוקר הזמן בכלל, ובפרט בשבתות וימים טובים, שהם ימי סגולה בכלל... כך שהיו צריכים לנצל כל רגע ורגע... (שהרי אין זה באופן שנוטל עמו ספר שיוכל לעיין בו במהלך הסעודות...). אי לזאת יש לעורר, שמכאן ולהבא, הנה רק מיי שמעמדו ומצבו בלימוד התורה, הן בנגלה והן בחסידות, והן בעבודה ד"בכל דרכיך דעהו", הוא (לא רק יותר מה"ממוצע", אלא גם) יותר מ טוב - יכול הוא לבוא ולהיות נוכח בעת הסעודות... ובכל אופן... הדלת תישאר פתוחה, ואף על פי כן, לא יבואו לשם, לבזבז כמה וכמה שעות במהלך יום סגולה שצריך לנצל כל רגע ורגע שבו. (הרבי התבטא גם: "אינני בעל הבית לסגור את הדלת, וגם אם הייתי בעל הבית, לא הייתי סוגר את הדלת...").

"מדייקים בדברי"...

בעת סעודות חג השבועות תשכ"ג בדירת הרבי ריי"צ (שיחות קודש תשכ"ג, עמ' 407 - לא נכללו ב'המלך במסיבו', שם) התנהל הדושיח הבא: **שאלה:** למה שיעור התניא בו איתא 'ופירש הבעש"ט ז"ל כו', בין בשנה פשוטה בין בשנה מעוברת - הוא ביום שני של חג השבועות, בזמן

ולהמשיך משמחת ופנימיות קבלת התורה בכל ימי השנה.

בערב ראש חודש סיוון תשכ"ז (שם, עמ' 501) מברכו הרבי:

ברכה - בנוסח המסורתי - לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות. במברק למר שזר (שם, עמ' 517) מאחל הרבי: איחולי חג שמח וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ללא תרגום

עד כרי כך יקר היה בעיני הרבי מטבע לשון זה של חמיו - כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ - שבשעה שהשמיע שיחה באנגלית לפני תלמידי ישיבת 'אחי תמימים' בבוסטון (ראש חודש סיוון תשכ"ב - 'תורת מנחם' - התועדות) כרך לג, עמ' 477 ואילך), סיים את דבריו באיחול הבא:

שיהיה לכם יום טוב שמח, וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

וכאן הוסיף מיד:

רצוני לומר לשון הרב, ולזאת לא אתרגם.

חג השבועות טוב, נסיעה טובה, וקבלת התורה בשמחה ובפנימיות.

ענווה שאינה במקומה

בהתועדות שבת קודש פרשת במדבר תשכ"ב ניצל הרבי את העובדה "שנפגשים יחד באופן של התועדות, קודם חג השבועות", וביקש להשתתף ב'כינוס תורה' [ראה בהרחבה ב'התקשרות', גיליונות תקע"א-ב]. וכך אמר ('תורת מנחם' - התועדות) כרך לג, עמ' 469):

נהוג כאן שלאחרי חג השבועות נערך 'כינוס תורה'. אך לפעמים, כשמבקשים ממישהו לומר דברי תורה, הרי הוא מסרב, תוך כדי התנצלות שאינו מוכן וכו', אף שלאמיתו של דבר בוודאי ישנם דברי תורה שמתחדשים בכל יום. ועל זה ברצוני לעורר - שלא יסרבו לבקשה לומר דברי תורה.

שאלה: היה זה דבר נכון באם ייכנסו לכ"ק אדמו"ר ל"חזרה" (=כפי שהיה נהוג אצל כ"ק אדמו"ר מוהרש"ב נ"ע וכ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע).

כ"ק אדמו"ר: הם מדייקים בדבריי (באותיות) - לא אני.

שאלה: שמא ייכנסו לכל-הפחות כדי לשחזר את העניינים ("איבעררידען די עניינים").

כ"ק אדמו"ר: מטעם זה הנני אומר במאמרים מראי-מקומות כדי שיוכלו בעצמם לעיין במקורות.

שיום הילולת הבעש"ט הוא ביום ראשון של חג השבועות?

כ"ק אדמו"ר: טעם הדבר הוא משום שהבעש"ט היה מחבב את יום-טוב שני של חג השבועות.

הרש"ג: במאמר ד"ה "וכל העם" נתבאר שההתכללות ד"עושה שלום במרומיו" (מיכאל וגבריאלי) היא למעלה מהתכללות המידות דחסד וגבורה, על-דרך "ישת חושך סתרו", ואילו המאמר ד"אחרי" תרמ"ט, מביא משל להתכללות המידות מהעניין ד"עושה שלום במרומיו"?

כ"ק אדמו"ר: (שוחח בעניין זה, ובין השאר אמר): לא ידעתי עד כמה מדייקים בדבריי.

מינוי ל'התקשרות'

אפשר לקבל את גיליון 'התקשרות'

ישירות הביתה באמצעות הדואר

מינוי לשנה: 177 ש"ח (ב-4 תשלומים)

מינוי לחצי שנה: 88 ש"ח (ב-2 תשלומים)

את השם, הכתובת והתשלום יש להעביר לפי הכתובת:

'התקשרות', מחלקת המנויים, ת"ד 14 כפר-חב"ד 72915.

כמו-כן אפשר להירשם בטלפון ולשלם בכרטיס אשראי, בטל' 03-9607588, שלוחה 130

פרשת במדבר

ואלה תולדות אהרון ומשה (ג,א)

שכל המלמד את בן חבירו תורה כאילו ילדו (רש"י)

מה בין לימוד התורה להולדה?

העונש על ביטול תורה הוא "היכרת תכרת" (סנהדרין צט). ומכיוון שקיומו של כל נברא מתחדש בכל רגע, נמצא שהמלמד את בן חברו תורה - ובכך למעשה מגן עליו מ'כרת' - הרי הוא גורם לחידוש קיומו. לכן נחשב הדבר "כאילו ילדו", שכן הרב מקשר את התלמיד למקור חיותו וגורם לכמעין "הולדה" - חידוש קיומו באותו רגע.

(ליקוטי שיחות, כרך כג, עמ' 16)

את משמרת בני ישראל (ג,ח)

שכולן היו זקוקין לצורכי המקדש, אלא שהלוויים באים תחותיהם בשליחותם (רש"י)

ידוע הכלל (קידושין כג) שדבר שאדם אינו יכול לעשותו בעצמו, אין בכוחו גם למנות שליח שיעשה את הדבר במקומו. מובן אפוא שכל יהודי ראוי לעבוד את עבודת הלוויים, שהרי הלוויים עשו עבודה זו בתור שלוחי הציבור.

מכאן אפוא רמז וסמך לדברי הרמב"ם הידועים (סוף הלכות שמיטה ויובל), שלא שבט לוי בלבד, אלא כל מי שנדבה רוחו אותו לעמוד לפני ה' ולשרתו "הרי זה נתקדש קודש קודשים".

(ליקוטי שיחות, כרך יג, עמ' 15)

והורידו את פרוכת המסך וכיסו בה את ארון העדות: ונתנו עליו כסוי עור תחש ופרשו בגד-כליל תכלת מלמעלה (ד,ה-ו)

שלושה כיסויי הארון רומזים לשלושה דברים המסתירים על אור הנשמה: הגוף, הנפש הבהמית, ואומות העולם: פרוכת המסך, שהיא חלק בקודש-הקודשים, רומז לגוף, שכן גם הגוף היהודי קדוש הוא. בגד כליל תכלת, שהיה מתאים למידת הארון, רומז לנפש-הבהמית ויצר-הרע, שהם "מקבילים" ו"מתאימים" לנפש-האלוקית והיצר-הטוב. כיסוי עור תחש, שלא היה חופף למידת הארון (ואפשר לכסות בו גם כלים אחרים), רומז לאומות העולם, שאין להם "התאמה" (ישירה) לבין ישראל.

הווי אומר: כשם שכיסוי הארון אפשר את העברתו למקום חדש, כן באמצעות ההתגברות על כיסוייה של הנפש האלוקית היא מתעלה והולכת מחיל אל חיל.

(ליקוטי שיחות, כרך ח, עמ' 17)

הלכות ומנהגי חב"ד

שבת קודש פרשת במדבר

ב' בסיוון

"יום המיוחס"¹.

הכנות למתן-תורה:

"עיקר העבודה בשבת זו היא ההכנה למתן-תורה וקבלת התורה - כמובן שההכנה העיקרית לקבלת התורה היא על-ידי לימוד התורה ונפרט הלכות החג, כולל ובמיוחד - לימוד חלקי התורה המבארים גודל והפלאות העניין דמתן-תורה (הן בנגלה ודורה, לדוגמה: הסוגיה דמתן-תורה במסכת שבת² והן דרושי מתן-תורה בתורת החסידות³ שעל-ידי זה ניתוסף בהתשוקה והגעגועים לקבלת התורה⁴, וכן על-ידי ההוספה באהבת ישראל ואחדות ישראל; קבלת החלטות טובות להוסיף בלימוד נגלה ופנימיות התורה, הלכות פסוקות, ובפרט בלימוד ספר הי"ד להרמב"ם⁵.

"ביום השבת הבא עלינו לטובה, שבת קודש פרשת במדבר, מברכים החודש וערב ראש-חודש סיוון, בעלות המנחה... יתאספו בכל מקום ומקום רבים מישראל, אנשים ונשים וטף, 'בנערינו ובזקנינו גו' בכנינו ובבנותינו', 'שבת אחים גם יחד', להתוועדות רעים, עד לסעודה כפשוטה (גדולה לגימיה שמקרבת) - אנשים לחוד ונשים לחוד (כמובן וגם פשוט), שבה ידברו דברי-תורה בכלל, ובמיוחד - בענייני אהבת-

1) שבו ביום נאמר לבני ישראל "ואתם תהיו לי ממלכת כהנים וגוי קדוש" (שמות יט, ו). ביאורי מעלת היום בכתבי הרבי הובאו בס' 'שערי המועדים - שבועות' סימנים יב-טו, ואודות שם היום - ר"ס יד.

2) פו,א ואילך.

3) ראה גם ב'שערי המועדים - שבועות'.

4) ספר-השיחות ה'תשמ"ח ח"ב עמ' 462.

5) 'התוועדות' ה'תשמ"ח ח"ג עמ' 410 (ושם: "ומה טוב - במשך השבת" (שלפני חג השבועות)).

ישראל ואחדות-ישראל"⁶.

צריכים לארגן 'כינוסים' של אנשים, של נשים⁷, ובפרט של ילדי ישראל, 'צבאות ה', בקשר ל'זמן מתן תורתנו': לפני מתן-תורה - בתור הכנה למתן-תורה, ב'זמן מתן תורתנו' עצמו... וכן לאחר מתן-תורה - בימי התשלומין⁸.

בכינוסים אלו ובכל מקום יש להודיע ולפרסם שכל ילדי ישראל יגיעו לקריאת התורה דחג השבועות⁹. יום התוועדות.

במנחת שבת, וכן בימי שני וחמישי הבאים, קוראים בפרשת נשא, ומסיימים את קריאת השלישי: "זאת עבודת... בני מררי... אהרון הכהן" (ד, לג)¹⁰.

אין אומרים 'צדקתך'.

פרקי-אבות - פרק ו.

במשנה י', בפסוקים: "עד יעבור..." ו"מכון לשבתך..." אין לומר את שם ה' כמות שהוא, כיוון שאין הם פסוקים שלמים¹¹.

6) ש"פ בחוקותי תשמ"ו. 'התוועדות' תשמ"ו ח"ג עמ' 366.

7) 'תורת-מנחם - התוועדות' תשמ"ט ח"ג עמ' 221 (מוגה), ועיי"ש עמ' 229.

8) ההוראה ניתנה בשנה הראשונה שהכריז הרבי על המבצע להביא ילדי ישראל לשמיעת עשרת הדיברות, 'התוועדות' ה'תשמ"ג ח"ג ס"ע 1593, אלא שלא נכללה בקטע המוגה שנדפס בליקוטי-שיחות חלק כח, וגם לא מצאנוה לעת-עתה בשנים שלאחרי-כן. ואולי היתה רק הוראת שעה.

9) בחומר ההסברה שפירסמו בני. בשנת תש"מ בנושא זה, כתבו שיביאו כל ילד "מבן חודש ומעלה". ושאל הרבי מדוע לא הוסיפו "אם הבריאות מרשה לו".

10) ספר-המנהגים עמ' 14. בלוח 'דבר בעתו' לפ' במדבר הביא בשם ס' 'דברי קהלת' שאכן בפסוק ל"ג הוא סוף עניין הרבה יותר מאשר בפסוק ל"ז שבו מסיימים למנהג רוב העולם, כיוון ששם נסתיימה חלוקת התפקידים לבני גרשון, קהת ומררי, וויפקוד משה" הוא עניין חדש לגמרי.

11) בשם הרבי, ראה 'התקשרות' גיליון רעה עמ' 17 וגיליון תקכ"ב עמ' 13 הערה 5, גם מהתוועדות 'תשד"מ ח"א עמ' 317 ועמ' 368.

מוציא שבת קודש: אין אומרים 'יהי נועם', ואתה קדוש¹².

אין מתענים עד אחרי חג השבועות, אלא חתן ביום חופתו¹³.

יום ראשון ג' בסיוון

תחילת 'שלושת ימי ההגבלה'.

כשהסתפרו בימי ההגבלה, קודם ערב חג השבועות, לא היתה רוח כ"ק אדמו"ר (מהורש"ב) נ"ע נוחה מזה¹⁴.

יום שלישי ה' בסיוון

ערב חג השבועות¹⁵.

היו שנים שהרבי אמר שיחה על 'סיום' מסכת סוטה בלילה, אור לערב יום-טוב (כמו בשנת תשי"ט - לאחרי תפילת ערבית¹⁶, ובשנת תשל"ה - במסגרת

12) שו"ע אדמוה"ז סי' רצה ס"ג. לוח כולל-חב"ד.

13) שו"ע אדמוה"ז סי' תצד ס"כ, מג"א סי' תקעג ס"ק א. לוח כולל-חב"ד.

14) ספר-המנהגים שם, וש"נ.

15) בעניין תרומת/בדיקת דם היום, יש שדנו בזה משום ש"נהגו כל ישראל שלא להקזי דם בשום ערב-יום-טוב, ואין לשנות, לפי שביום שבויות, קודם מתן-תורה, יצא רוח ששמו 'טבוה', שאם לא יקבלו ישראל את התורה היה טובח לדמם ובשרם. לפיכך יש סכנה לדורות להקזי דם באותו יום, דהיינו בערב-שבועות, וגזרו חכמים על כל ערב-יום-טוב משום ערב-שבועות... " (שו"ע אדמוה"ז סי' תסח סכ"ב) - ראה שו"ת ציץ-אליעזר ח"ב סי' מו, נשמת-אברהם סי' תסח ס"ק ב וש"נ.

ולמעשה, מהנכון להזכיר את דעת שו"ת רבבות-אפרים ח"א סי' שמ, שאין חשש בבדיקות-דם שלנו, כיוון שבהן מוציאים רק מעט דם, ואין האדם נחלש על-ידיהן, ע"כ. ואם כן, אולי יש להחמיר בתרומת-דם (כמובן, אם אינה לפיקוח-נפש מידי). ובקשר לניתוחים, הרי ממה-נפשך, ניתוח קל שבדרך-כלל אין בו חשש לסיבוכים, מתירים רבים גם בערב חג השבועות, ואילו בטיפול או ניתוח רציני - הרי כבר הורה הרבי (שערי הלכה ומנהג' אורח סי' קטס) שאסור לקבועו ב' הימים שלפני השבת (וה"ה ליום-טוב, ראה משנה-ברורה סי' רמח ס"ק ב וכף-החיים שם ס"ק ח). וכמובן, שאם יש חשש סכנה בדחייה - שרי לכולי-עלמא.

16) נדפסה בליקוטי-שיחות, כרך יח, עמ' 55.

ההתועדות¹⁷.

הכנות לחג:

ביום זה יש להתבונן בעניין הקדמת נעשה לנשמע, התבוננות המתאימה שמביאה לידי פועל, ואף שיום זה הוא ערב יום-טוב, הרי ידועה תורת כ"ק מו"ח אדמו"ר שבחג השבועות, ועל-דרך זה בערב (ומעין) חג השבועות, אין שליטה (כל-כך) להצד שכנגד, ולכן הוא זמן המוכשר לעשות הכול לטובת לימוד התורה והעבודה כו¹⁸.

יש להוסיף ביום זה בכל ג' הקווין דתורה, עבודה, וגמילות-חסדים, ובפרט בצדקה - הוספה מיוחדת באופן של "פתיחה חדשה"¹⁹.

הרגילים בנתינת צדקה בכל יום - בערב חג השבועות זה ייתנו גם בעד חג השבועות. ועל-דרך זה בכל ערב שבת-קודש וערב יום-טוב²⁰.

יש להזכיר אודות נתינת צורכי החג לכל הזקוקים, ובהגשה יתירה בנוגע לחג השבועות, הן מצד הנותן והן מצד המקבל²¹.

חג השבועות היה נקרא בליובאוויטש 'חג המ'צות', כי בו היו באים רבנים (הרב מכונה 'מ"ץ' או 'מו"ץ': מורה-צדק) חסידים לרבי²².

ברכתו הנהוגה של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לחג השבועות: "לקבלת התורה בשמחה ובפנימיות"²³.

מצווה להסתפר²⁴ ולטבול לכבוד החג²⁵.

קישוט בית-הכנסת:

17) שיחות-קודש תשל"ה ח"ב, עמ' 117.

18) ספר-המאמרים - מלוקט ח"ג עמ' קעח.

19) שם, עמ' קעט.

20) ליקוטי-שיחות, כרך כח, עמ' 315 ס"ג.

21) 'תורת-מנחם - התועדות' תשמ"ג ח"ג, עמ' 1536, תשמ"ח ח"ג, עמ' 390.

22) ספר-השיחות תרצ"ו, עמ' 137 (כנראה שם, החל מזמן הצמח-צדק). ביאור העניין באריכות, בספר-השיחות תש"נ ח"ב, עמ' 487 ואילך.

23) והזכיר שהנוסח מקורו מכ"ק אדמו"ר מהורי"צ, ובטח - עוד מאדמו"ר מהורש"ב, ראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רפט וש"נ.

24) אם שערות ראשו גדולות, מצווה להסתפר לכבוד יום-טוב (שו"ע סי' תקל"א ס"א. וראה משנה-ברורה שם בשער-הציון ס"ק א, ובס' חוה"מ כהלכתו רפ"ג ובהערות).

25) מחצות היום ומעלה, ליקוטי-דבורים ח"ג, עמ' 865. ועיין אלף-המגן למטה-אפרים סי' תקפ"א ס"ק קכא. ליקוטי-מהרי"ח ח"ב דף ז,ב.

יום רביעי

ו' בסיוון, חג השבועות

ליל החג: ממתינים להתפלל ערבית של חג עד לאחר צאת הכוכבים, כדי שיושלמו מ"ט ימי ספירת-העומר "תמימות תהיינה", לפני שנכנס יום-טוב³⁴.

החלטות טובות: "חגי-השבועות הוא זמן המוכשר לעשות הכול לטובת לימוד התורה והעבודה ביראת-שמים, וכן להתעסק בתשובה בהנוגע לתורה באין מפריע משטן המקטרג, כדוגמת זמן התקיעות בראש-השנה ויום הקדוש צום הכיפורים"³⁵.

תיקון ליל שבועות:

נהגו כל ישראל להישאר ערים כליל שבועות. רובם נהגו, וכן מנהגנו, לומר 'תיקון' כנדפס (אך אין אומרים את הקדישים שנדפסו בו)³⁶. מי שלא

בבית-המדרש של כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו, וכן בקהילות רבות של חב"ד, לא נהגו בשטיחת עשבים והעמדת אילנות לכבוד החג²⁶.

רצוי להשאיר אש דלוקה²⁷ לצורך בישול והדלקת אש בחג. יש לזכור לכוון את שעון-השבת לתאורה כנדרש כליל שבועות²⁸.

הדלקת הנרות:

מדליקים (כמו בערב שבת) בזמן הנקוב בלוחות. מי שלא הדליקה אז, תדליק בלילה לפני הסעודה (מאש הדולקת לפני החג)²⁹. המדליקה מברכת (למנהגנו - אחר ההדלקה, כמו בשבת³⁰): "להדליק נר של יום-טוב" ו'שהחיינו'. יש אומרים שאיש המדליק, וכן אישה המקדשת לעצמה, לא יברכו 'שהחיינו' בהדלקה אלא רק בקידוש³¹.

"כדאי ונכון שיתחילו [הבנות] להדליק פעם הראשונה תיכף בחג השבועות, שאז יברכו שהחיינו גם על התחלת קיום מצוות הדלקת נר יום-טוב... והמהדרות להתחיל בשבת-קודש הקודמת - יקנו להן שמלה חדשה"³².

הנוסח בברכת 'שהחיינו' (תמיד) הוא: "לזמן

הזה" הלמ"ד בחיריק³³.

26 אם כי מנהגים אלו (עשבים - שגדלו סביב הריסיני, ואילנות - להזכיר שבעצרת נידונין על פירות האילן ויתפללו עליהם) הובאו בשו"ע אדמוה"ז סי' תצד ס"ד-ט"ו, ואף בלוח כולל-חב"ד - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רצג, וע"ש.
27 אם כי 'נר נשמה' ממש, אין מדליקין כלל לימי 'זכור' למנהגנו - המלך-במסיבו ח"א עמ' שכא, 'אוצר מנהגי חב"ד' אולות-שרי עמ' רכד.

28 אודות עריכת שינויים בשעון-שבת בעצם יום השבת וביום-טוב, ראה 'שמירת שבת כהלכתה' פי"ג סכ"ה ואילך. שו"ת יביע-אומר ח"ג או"ח סי' זי"ח. שו"ת מעשה-חושב ח"א סי' ל. ע"פ שחל בשבת פי"ב ס"ל.

29 הקדמת (בן) הדרישה לטור יו"ד ח"א. מטה-אפרים תרכ"ה סל"ג. פסק הגאון בעל ה'תורת-חסד', וכן מוכח בליקוטי-שיחות, כרך כד, עמ' 297 הערה 69 - 'קיצור דיני נש"ק' עמ' לו.

30 שו"ע אדמוה"ז סי' רסג ס"ח, משום לא פלוג.
31 ע"פ שחל בשבת פכ"ב ס"ז. בלוח כולל-חב"ד ער"ה נאמר שאיש המדליק לא יברך שהחיינו (בהדה"ט), אך בספר-המנהגים, עמ' 60, נאמר רק שמי שמברך בהדלקה, לא יברך גם בקידוש.

32 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א, עמ' רסא. וראה שם ובשו"ת הגיליון אודות ברכה בלא בגד חדש.

33 כך מודפס בכל סידורי חב"ד. ראה בנושא זה ובדברי הרבי בו באריכות בגיליון תסס, עמ' 19, הע' 43.

34 שו"ע אדמוה"ז סי' תצד ס"ב.

35 היום-יום, ד סיוון, מתוך מכתב לבני הישיבות, מאג"ק אדמו"ר מהרי"צ ח"ה עמ' עו. והורה כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: "מכתב זה, צריכים ללומדו, וגם לפרסמו בין אלה שאינם יודעים אודותיו" ('תורת-מנחם - התועדויות' תש"י, עמ' 92). וראה ספר-השיחות תש"ב עמ' 119.

36 שו"ע אדמוה"ז סי' תצד ס"ג, ע"פ המ"א שם, ומקורו מוזהר פ' אמור (חא), הנאמר גם ב'תיקון' עצמו, ש'חסידים הראשונים לא היו יענים בלילה זה, והיו עמלים בתורה". וראה 'התועדויות' תש"נ ח"ג, עמ' 133.

הוראה אודות אמירת ה'תיקון' דווקא (בס') מנהג ישראל תורה' ח"ב עמ' שם מביא מהחיד"א וכו' שיש ללמוד דווקא בסדר זה, דלא כחוקי-עקב שם, עיי"ש. ומהרה"ח המשפיע רש"ח קסלמן ע"ה, שה'תיקון' הוא אותיות התורה, ולכן שייך ללילה זה - כתר תורה, ראה להלן מאדמו"ר האמצעי, ראה ב'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רצו.

הרבי היה אומר את ה'תיקון' בחדרו, ולא עם הציבור, ואף לא יצא לאמירת הקדישים שב'תיקון' בשנות האבלות תשכ"ה ותשמ"ח ('אוצר מנהגי חב"ד' עמ' רצו).

בספר 'מאמרי אדמו"ר האמצעי - שבועות' עמ' שכו, נתבאר שבשבועות לומדים עד חצות הלילה תורה שבכתב ואחרי חצות בתורה שבע"פ, להיפך מהסדר הנהוג בזה בכל השנה, עיי"ש. ובמ"מ שבסוף הספר נסמן לכמה מקומות במאמרי אדמוה"ז.

ומקורם בס' טורי-ברקת (תלמיד מהרח"ו) סי' תצד, חה"י סי' תצב, ובפ"מ מק"מ והדריי-קודש על הזוהר שם. וכבר העירו מל' שו"ע אדמוה"ז (תצד, ג), ע"פ הזוהר שם) ומסתמא אי"ז הוראה למעשה.

בסלאוויטא (ועוד) בהעתקת מאמרו של רשב"י:
'אנן בחביבותא תליא מילתא, דכתיב...', הובא רק שני פסוקים.

"וצריך להיות כבזוהר: אנן בחביבותא תליא מילתא, דכתיב: 'ואהבת את ה' אלוקיך', וכתביב: 'מאהבת ה' אתכם', וכתביב 'אהבתי אתכם אמר ה'".

נוהג נפוץ בין אנ"ש שלא לומר את נוסחאות ה'יהי רצון' ושלא לכוון ה'כוונות' כנדפס ב'תיקון'⁴⁴. כמרכן אין אומרים כלל את ה'קרישים' הנדפסים שם⁴⁵.

באשמורת הבוקר, מעט לפני עלות-השחר, נוהגים לטבול במקווה ארבע טבילות⁴⁶.

לאחר מכן, כשעלה השחר בוודאות, יש לברך ברכת התורה⁴⁷. רצוי לצאת לצרכים וליטול ידיים שלוש פעמים לסירוגין על כל יד, עם כל ההקפדות

44 ראה 'המלך במסיבו' ח"א, עמ' ריח. וע' בכיו"ב: אג"ק אדמו"ר מוהרש"ב ח"א עמ' יח. היום-יום י"א אדר"א. ועוד.

45 ראה לעיל בהערה 36.

46 שער-הכוונות, מובא בכף-החיים סי' תצד ס"ק ז, וב'תיקון'. ולכאורה עדיף לטבול קודם עלות-השחר לדעת הגרא"ח נאה ז"ל, שהוא בשעה 3:12 כיום באזור המרכז.

במנהגי סטולין-קארלין (קובץ 'בית אהרון וישראל' גיליון פג עמ' קיג, גם מסידור 'בית אהרון וישראל') ש"קודם התפילה טבל שנית" - כנראה כשישן בינתיים, וכן נהגו רבים מאנ"ש. וראה המובא ב'התקשרות' גיליון רעו, עמ' 18. ולהעיר מהמובא מס' חלקם-בחיים (צחב), להגר"ח פאלאג'י, שנהג בעניינים שע"פ סוד, ש"לאחר שחזר ממקווה טהרה, שכב לנוח כדי שלא להיכנס לשבת כשהוא עייף, ובקומו **משנתו** אמר תפילה מיוחדת כו"י. וצ"ב אם לדין יש הוראה או מנהג **ברור** בכיו"ב.

47 בס' 'מנהג ישראל תורה' (סי' מז ס"ק א) העיר מהנהוג [אגב: אף בהתוודעויות וכו' של הרבי עצמו] שאין מפסיקין מדברי תורה גם כשעלה השחר [ודלא כפי שכתבנו כאן בעבר, וכ"כ בס' שבח-המועדים פנ"ז ס"ד, לאסור את המשך הלימוד עד לברכת התורה], ומביא משו"ת מהרש"ג (ח"א סי' סב) שלדעת ר"ת שתיקנו לברך על התורה בכל יום, ה"ז כברכות-השחר ואין איסור לימוד (בכלל) קודם שמברך. והעיר, שמשלשון סידור אדמו"ר⁴⁸ לפני ברכת-התורה, שם (בניגוד לטושו"ע מ"ט, ושו"ע רבנו שם ס"ח וס"ז) מוז' שלא נזכר בהם איסור) נקט איסור זה על הישן, אין הכרח שהאיסור חל גם על הניעור בלילה, שמברך אז רק "כמו כל ברכות השחר", עיי"ש. (ראה גם 'המלך במסיבו' ח"א עמ' קעב"ג, שסיפרו לרבי שבליובאוויטש הפסיקו את ה'חזרה' בליל שבועות כדי לומר ברכות-השחר, ושאל הרבי האם היתה זו הוראת כ"ק אדמו"ר מהורש"ב, וענו בשלילה).

הספיק לסיימו בלילה, יסיימו ביום³⁷.

הכרות כ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע³⁸: "יש תחת ידי כתב"יד אדמו"ר האמצעי, וכתוב שם שהוא מבטיח למי שיהיה ניעור בליל שבועות כל הלילה, שיזכה ל'כתר תורה'³⁹.

"היו לילות שלא קראו בליובאוויטש קריאת-שמע שעל-המיטה: שביעי-של-פסח, הושענא רבה, ליל שבועות, וליל ראשון של פסח.

"בכלל, בכל לילה נהג כ"ק [אדמו"ר מהורש"ב] לקרוא קריאת-שמע (פרשה ראשונה⁴⁰) בהגיע חצות לילה, אפילו אם נשאר ער לאחר מכן (אפילו כל הלילה⁴⁰, אלא שלא הבחינו בכך. בלילות שלא היה קורא קריאת-שמע שעל-המיטה - כנ"ל - היה מדבר לפעמים בעניין קריאת-שמע, ולפעמים בפירוש המילות דקריאת-שמע'⁴¹.

תיקונים לנוסח 'תיקון ליל שבועות'⁴²:
"א) בכל הדפוסים שראיתי⁴³, הסיום דספר יצירה הוא: '...נאמנת בפנים... אחד בפה ואחד בלב'.

"ואינו נכון. כי (נוסף לזה שחסר סיום בדבר טוב, הרי) נוסח זה אינו מובן כלל. וצריך להיות, כמו שהוא בכמה וכמה הוצאות דספר יצירה הנדפס כספר בפני-עצמו: "..."נאמנת. ג' רעות ללשון: דיבור רע, והמלשין, והמדבר אחד בפה ואחד בלב. ג' טובות ללשון: שתיקה, ושמירת הלשון, ודיבור אמת'.

"ב) ומעניין לעניין: ב'תיקון' שנדפס

37 הוראת אדמו"ר מהור"י"צ למנהלי הישיבה קודם חג השבועות תש"ד, 'קובץ ליובאוויטש', גיליון 3, עמ' 35.

38 ספר-המנהגים, עמ' 44, מ'ספר-השיחות - תורת-שלום', עמ' 3.

39 ומציינים לספר-המאמרים תקס"ו, עמ' שפא. והסביר הרה"ח רש"ח קסלמן, ע"פ המבואר בחסידות שעניין הכתר הוא רצון ותענוג - שהכוונה בזה היא שיזכה לרצון ותענוג בלימוד התורה. [בעניין המשכת כתר תורה בכלל, שעיקרה בחג השבועות, מציינים לתו"א יתרו סט, א. קט, א. לקו"ת בחוקותי מו, ד].

"ועיקר העסק יהיה בתורה שבע"פ" (ויש שהעירו לפי מש"כ בסידור בסוף דיני ספה"ע, שבתקופה זו במדינתנו מגיע עלות השחר בחצות הלילה, מתי אומרים תורה שבע"פ שם).

40 ספר-השיחות תרצ"ו, עמ' 1, וש"נ.

41 ספר-השיחות תש"ב, עמ' 100.

42 ליקוטי-שיחות, כך כח, עמ' 315, בשינויים קלים.

43 בהוצאת 'דלהיים' (ודפוס-צילום שלה בהוצאת 'אשכול', ירושלים תשל"ה עמ' 158) נתקנו שתי טעויות אלו כבפנים.

כדין נטילת ידים לסעודה⁴⁸, ולברך כל הברכות:
"על נטילת ידיים"⁴⁹; "אשר יצר"⁵⁰; "אלוקי
נשמה"⁴⁹; הברכות הקצרות, "המעביר שינה" ו"ברכת
התורה"⁵¹.

טוב לישון מעט, כדי שיהיה אפשר להתפלל
בכוונה⁵².

שחרית: בבית-המדרש של רבותינו נשיאינו
התחילה התפילה בשעה הרגילה בכל שבת ויום-
טוב⁵³.

הלל שלם⁵⁴, קדיש תתקבל. שיר-שליום ליום

רביעי, הושיענו, קדיש יתום.
מתקנת כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו: כל בני ישראל,
גם הקטני-קטנים/ות (מבן חודש ומעלה, ואף לפני
כך)⁵⁵ יהיו בבית-הכנסת (לכל הפחות) בעת קריאת
עשרת הדיברות⁵⁶.

מוציאים שני ספרי תורה. י"ג מידות - פעם
אחת⁵⁷. "ריבונו של עולם", בריך שמיא⁵⁸. שמע, אחד
אלקינו, גדלו וכו' עד "ישועה ורחמים".

אין קוראים מגילת רות⁵⁹, ואין אומרים
'אקדמות'⁶⁰.

עמ' שמא, שעיקר ההלל (התגלות הכתר הוא הרצון, עיי"ש),
הוא בחג השבועות.

55) ליקוטי-שיחות, כרך כג, עמ' 251, ועמ' 256. וכמוכן על
המארגנים להשתדל למניעת הפרעות מהם (ראה שו"ע אדמוה"ז
סי' צח סוס"א וסי' קכד סו"ס י מהשל"ה). פ"א דיבר הרבי על
כך (בשיחת ג' סיוון תש"מ, נעתקה לה"ק בס' 'הרבי מדבר
לילדי ישראל', עמ' 201, כנראה לילדים בני-חינוך), **שהילדים
יבטיחו** שלא יפריעו ויקשיבו בצורה מכובדת, ופעם אחרת
הבטיח בעצמו, בדרך 'מלמעלה למטה' (בפעם הראשונה שדיבר
בנושא, ער"ח סיון תש"מ, נדפס במקור הראשון שצויין לעיל
מליקוטי-שיחות, כנראה לקטנים ביותר): **"ובוודאי** לא יבלבלו
הילדים לקריאת-התורה, ואדברה - הם עוד יחזקו את יראת-
ה' ויראת-התורה".

56) ליקוטי-שיחות, כרך כח, עמ' 315.

הטעם כמובא בלקו"ש (כג, עמ' 254) מפסיקתא דר"כ, שקריאת
עשרת-הדברות היא בדוגמת יום מתן-תורה, ולכן יש לכנס
את ילדי ישראל לשמיעתה או. והרי ברור שהכוונה דווקא
לקריאתה בציבור כתקנת הז"ל.

על-כן, בתי"ב" רבים מארגנים מניין מיוחד לקריאת התורה
בשעה הנוחה לילדים, ובו שישה אנשים שלא שמעו עדיין את
הקריאה (או בשבעת שמיעתם התנו שאם יזכו לשמוע באופן
כשר אח"כ עם הילדים, הרי עכשיו הם מכוונים שלא לצאת
כלל), ואח"כ אמירת הפסוקים, דברי התעוררות, ומחלקים
פרסים וכו'. בדבר עריכת הגרלות, עדיף לארגן זאת באיסור-
חג, ואז גם להעניק בפועל את כל הפרסים (גם כאלה שהם
מוקצה) לזוכים.

57) מסתבר שגם המתפלל בביכ"נ שלפי הנוסח שלהם אומרים
זאת ג"פ, א"צ לומר זאת עמהם (ראה תהילה-לדוד סי' ס"ק
ז, ושו"ת איגרות-משה או"ח ח"ג סי' פט).

58) סידור אדמוה"ז.

59) פסקי הסידור אות קסו. ואכן מנהג זה אינו נהוג כלל אצל
חסידי חב"ד, אף השובא בשו"ע אדמוה"ז (סי' תצ סי"ז, תצד
סי"ב) - 'המלך שבסביבו' ח"א עמ' קעא"ב. רצו. וראה 'אוצר
מנהגי חב"ד' עמ' שה.

60) זו ההוראה לרבים ולדורות - ספר-המנהגים שם,
ליקוטי-שיחות חל"ג, עמ' 231, והטעם - ראה ב'תורת מנחם

48) ראה פסקי הסידור סי' כ, על מש"כ בסידור אדמוה"ז שאין
במצב זה רוח רעה, וצריך ליטול ידיו רק פעם אחת לתפילה
(ועפ"ז כ' שם - שא"צ כלי ולא כוח נותן אלא כמו לתפילת
מנחה) ולא יברך. אבל לפי הוראת הרבי (שבהערה הבאה) לברך
ענט"י, כדעת הב"ח סי' ד ד"ה וידקדק [בטור השלם - ד"ה ולי
נראה, הובאה בשו"ע רבינו מהדו"ק שם סו"ס יג] משום דלא
פלוג רבנן, הדר דינא שיש להיזהר בזה כמו בנט"י לסעודה,
כמ"ש בסידור אדמוה"ז (נדפס בהוספות לשו"ע ח"א, עמ' 305
ובמהדורה החדשה, עמ' תרו), וראה ספר-המנהגים, עמ' 1 וש"נ.
בסידור (משא"כ בשו"ע מהדו"ק סי' ד סו"ד) לא הביא רבינו
הזקן כלל דעה או צד-ספק שרוח רעה שורה על הניעור בלילה,
ומסתבר שגם לפי הוראת הרבי לא היה צריך ליטול **לסירוגין**
משום רוח רעה (וראה בס' שו"ע הוזהר סי' ד, באבן-יקרה ס"ק
כב, שהביאו דעות מקובלים אודות שינה שאחר חצות או ביום,
אבל הכול מודים שהניעור בלילה אין רוח הטומאה שורה עליו,
עיי"ש. וכ"כ בבכ"החיים ס"ק מזו), אלא מפני הנטילה לאשר
יצר', שבה נהוג תמיד ליטול לסירוגין (וכמזכיר שכן נהג הרבי
- ע"פ המג"א סי' ז ס"ק א ע"פ הוזהר. וראה שו"ע-הוזהר סי'
ד באבן-יקרה ס"ק ו, ובכ"החיים שם ס"ק סא"ב. ועצ"ע
שבשו"ע רבינו מהדו"ק סי' ד סו"ד לא כתב כן, ובפרט כשהטיל
מים, ראה שם בס"ז ס"ב ובסידור ד"ה אם עשה צרכי ובסוף
סדר ברכת-הנהנין), לכן רגילים ליטול לסירוגין.

49) "הוראה בחשאי" - 'שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א ר"ס
ד. ובהיכל מנחם' ח"ב עמ' ריג מובאת הוראה ב'יחידות' שכן
מנהגנו **בפועל**.

50) בקצות-השולחן סי' ה ס"ב ובבדי-השולחן שם ס"ק ג
כתב, שאם לא יצא לצרכי לא יברכה, כי ברכה זו **אינה** חלק
מברכות-השחר שנתקנו תמיד, וכבר כ"כ הברכ"ייוסף סי' ו
ס"ק ג בשם האריז"ל, עיי"ש. אבל ראה ב'יחידות' שבהערה
הקודמת.

51) סידור אדמוה"ז (הוספות לשו"ע ח"א עמ' 347).

52) ליקוטי-שיחות, כרך יד, עמ' 225. וראה היום-יום י' בשבט,
בשם אדמו"ר הצמח-צדק: "מוטב לאכול כדי להתפלל מאשר
להתפלל כדי לאכול".

53) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' ש.

54) ראה בס' 'מאמרי אדמוה"ז ע"פ התורה והמועדים' ח"א

אומרים 'אב הרחמים'. גם מי שאינו מזכיר נשמות,
אומר 'אב הרחמים'⁷⁰.

אשרי, יהללו, חצי־קדיש.
תפילת מוסף:

* בפסיקה "ומנחתם ונסכיהם" אומרים (במקום
"ושעיר לכפר") "ושני שעירים לכפר"⁷¹.

* בפסיקה "אלוקינו... מלך רחמן" צריך לומר
כפי שנתקן בשנים האחרונות בסידור 'תהילת ה'
על־פי סידורי חב"ד הישנים: לְנִוְיָהֶם (ולא ככרוב
הסידורים, וכפי שהיה בעבר גם בסידור 'תהילת ה':
"לְנִוְיָהֶם"⁷²).

נשיאת כפיים: הכול מכסים את פניהם בטלית,
וגם את הילדים מכניסים תחת הטלית. גם ידי
הכהונים מכוסות בטלית⁷³.

כהן קטן שהגיע לחינוך (ואפילו מגיל שש⁷⁴),
נושא את כפיו בברכה עם כוהנים גדולים כדי
להתחנך במצוות⁷⁵.

לכתחילה יעקור כל כוהן ממקומו כשמתחיל
הש"ץ 'רצה'. אם לא עקר רגליו קודם שסיים הש"ץ
"המחזיר שכינתו לציון", שוב אינו עולה⁷⁶, וייצא
מבית־הכנסת עד סיום ברכת כוהנים⁷⁷.

לאחר שענו הכוהנים 'מודים רבנן' עם הציבור,

גם הוא נהג כך. - אילו היה נוהג אחרת, היה מעיר לי ע"ז, ע"כ.
ולכן נהג כך גם הרבי.

(70) כ"ק אדמו"ר מהוריי"צ, 'אוצר מנהגי חב"ד', עמ' רכ. והוראת
הרבי שכן נכון לנהוג - 'המלך במסיבו' ח"ב, עמ' נח"נט.

(71) שעיר עם שתי־הלחם ושעיר לחובת היום. שער־הכולל פ"מ
סט"ו. קובץ 'יגדיל תורה' ברוקלין, גיליון יב.

(72) וכן הוא בכל סידורי אשכנז הישנים שלא שלטה בהם יד
המדקדקים.

(73) היום־יום, טו בתשרי. ליקוטי־דבורים ח"א, עמ' 58. 'ציצית
הלכה למעשה' פ"ב סכ"ז־כח וש"נ.

הרבי היה מכסה את פניו הק' בטלית רק לאחר קריאת הש"ץ
'כוהנים', כיוון שרק אז חלה על הישראלים המצווה לכוון את
ליבם לקבל הברכה ('כפר חב"ד' גיליון 618 בשם קונטרס 'מלך
ביופיו').

(74) סיפר הרה"ג ר' אשר־לעמיל שי' הכהן, שהרבי שלחו מדוע
לא הביא את בנו בן השש לנשיאת־כפיים ('תשורה' לנישואי
רוט־דרוק, כ"ט תשרי תשס"ב, עמ' 151). וכן בנטעי־גבריאל
יו"ט ח"ב, הל' נ"כ פרק סב ע"ו.

(75) שו"ע אדמוה"ז סי' קכח סמ"ט.

(76) סידור אדמוה"ז.

(77) שו"ע אדמוה"ז סי' קכח ס"ג וס"ה.

בספר הראשון קוראים בפרשת יתרו מ"בחודש
השלישי" עד סוף הפרשה. את עשרת־הדיברות
קוראים ב'טעם העליון'⁶¹. בשעת קריאת־עשרת
הדיברות - עומד הקהל, ופניו אל ספר־התורה⁶².

מניחים את הספר השני על הבימה מימין הספר
הראשון⁶³, ואומרים חצי־קדיש. הגבהה וגלילה. בספר
השני קוראים למפטיר "וביום הביכורים", ומפטירים
במרכבה דיחזקאל⁶⁴. מעלים גדול וחכם למפטיר. ויש
נוהגים שגם הקורא הפטרה זו בלחש עם המפטיר
קורא אותה בעמידה, מפני כבודה⁶⁵.
בארה"ק, לאחר ברכות הפטרה - הזכרת
נשמות⁶⁶.

מי שהוריו בחיים, יוצא מבית־הכנסת בזמן הזכרת
נשמות. אבל (רח"ל) בשנה הראשונה למות אביו או
אימו, נשאר בבית־הכנסת אך אינו מזכיר נשמות⁶⁷.
רבותינו נשיאנו דייקו לאחוז בעץ החיים של
הספר־תורה בעת אמירת "יזכור"⁶⁸.
בהזכרת נשמות אומרים: "בן/בת פלונית"⁶⁹.

- התועודיות' תשי"ז ח"ג (כ) עמ' 46. אף שהובא הפיוט בשו"ע
אדמוה"ז (סי' תצד ס"ז), ואף שכ"ק אדמו"ר נשיא דורנו בעצמו
נהג לומר זאת בפני עצמו, כמנהג אביו הרב לוי־צחק (המלך
במסיבו' ח"א עמ' קעא) לפני התחלת הקריאה, ובהמשך בין
גברא לגברא ('אוצר' עמ' שג), וראה שער־הכולל פ"מ סי"א.
ואף שהכול ראו זאת - אין ללמוד מזה, ראה 'תורת־מנחם
- התועודיות' תשי"ז ח"א (יח) עמ' 106.

(61) לוח כולל־חב"ד, משו"ע אדמוה"ז סי' תצד סיי"א.

(62) ספר־המנהגים עמ' 44. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' דש.

(63) רמ"א סי' קמו ס"ח.

(64) לוח כולל־חב"ד, משו"ע אדמוה"ז, שם ס"ה.

(65) לוח כולל־חב"ד, משו"ע אדמוה"ז, שם ס"ו.

(66) בחו"ל מקיימים הזכרת נשמות ביום־טוב שני, כדלהלן
הערה (79).

(67) הוראת אדמו"ר מהוריי"צ נ"ע, 'אוצר מנהגי חב"ד' אלול־
תשרי עמ' רכא, וש"נ.

(68) ליקוטי־שיחות, כרך יד, עמ' 233. 'המלך במסיבו' ח"א,
עמ' שט.

(69) סידור 'תורה אור', עמ' 259, וכן נהג הרבי, 'המלך במסיבו'
ח"ב, עמ' קסו. להעיר שמנהג הספרדים להזכיר נשמות בשם
האם, ומנהג האשכנזים - בשם האב, ואף כשהזכרת נפטרה לפני
הרבי, ביקש ללכת שם אביו דווקא; אך כשביקש בעצמו לומר
קדיש וללמוד משניות על אביו, הזכירו בשם אמו, 'ימי מלך'
ח"ב, עמ' 833. ואכן, בס' 'המלך במסיבו' (ח"ב עמ' קסו) תמה
הרבי מדוע מזכירים שם האם לאחר מיתה, אך אמר שמכיוון
שאדמו"ר מהוריי"צ למד את כל הסידור ולא העיר ע"ז, מסתמא

וכשפניהם לעם, קודם שיישאו ויפרסו את כפיהם⁸⁴,
מברכים "אשר קדשנו... באהבה".

אחר הברכה, קודם שמתחילים 'ברכך', מגביהים ידיהם כנגד כתפיהם, היד הימנית קצת למעלה מהשמאלית, ופורשים ידיהם, תוך כפיהם כנגד הקרקע ואחורי ידיהם כנגד השמיים, ומחלקים אצבעותיהם ועושים "חמישה אווירים": בין כל שתי אצבעות אוויר אחד, וכן בין אצבע לאגודל, וכן ביד שנייה, וכן בין אגודל ימין לשל שמאל, לקיים "מציץ מן החרכים"⁸⁵.

ואחר שענה כל הציבור 'אמן' על ברכתם, מקריא להם הש"ץ 'ברכך'⁸⁶ עד גמירא.

הכהונים מפנים את פניהם לשמאלם, לימינם ולאמצע, בכל אחת מהתיבות: "ברכך", "וישמרך", "אליך", "ויחונך", "אליך", "לך", "שלום"⁸⁷.

כשאומרים תיבת "ברכך" - המתברך⁸⁸ ראשו באמצע. ה' - מיסב ראשו לימינו. וישמרך - באמצע. יאר - לשמאלו. ה' - באמצע. פניו

אדמוה"ז שגם את ברכת-המצוות יש לומר כשפניהם מול הקהל, כיוון שע"פ הקבלה זקוקים הכהונים גם בברכתם זו לכוונת הקהל.

בהחזרת הפנים נהוג בין כוהני אנ"ש כמנהג העולם - שפונים תמיד ימינה (בכיוון השעון), כפסק שו"ע אדמוה"ז שם ס"ו. וראה דעה אחרת בזה בצמח צדק (שו"ת או"ח סי' ס"ה, סי' קיב ובחיידושים על הש"ס ס"ט, ו). ואולי לא נאמרה כפס"ד למעשה). הצעת הסבר להנהוג מופיעה ב'התקשרות' גיליון רדע עמ' 18.

84) שו"ע אדמוה"ז סי' קכח, סו"ס יז, כיוון שנשיאת כפים היא מגוף המצווה (משא"כ החזרת פנים: אף שמעכבת - אינה מגוף המצווה), וברכת-המצוות צ"ל "עובר לעשייתך", ודלא כמובא בכף-החיים סי' קכח, סוף ס"ק עז.

85) שם ס"כ.

86) בזוהר-חדש פ' נשא (דף ג, טור א) נזכר סדר הסתכלות הש"ץ לכיוונים שונים כשמקריא לכהונים, ונתקב במג"א (קצוג, ובמשנ"ב שם ח. אבל לא הובא בשו"ע אדמוה"ז ובכף-החיים שם ובקצות-השולחן סי' כג). ובשו"ע-הזוהר שם ס"ק ג העיר, שההוראה שבז"ח היא רק **כשיש** כוהנים המברכים. וצ"ע, שהרי המג"א הביא זאת באמירת הש"ץ 'או"א ברכנו' **כשאין** כוהנים. בספר-המנהגים עמ' 12 נתקב **סדר שונה**, המתייחס גם הוא לש"ץ ללא כוהנים, והרבי ציין ע"ז למ"א הנ"ל ולאחרונים שם, ואכן להלן שם בעמ' 42 במנהגי נשיאת כפיים לא נזכר מזה מאומה. וכ"ז צריך ביאור.

87) ע"פ שו"ע אדמוה"ז סי' קכח סנ"ח.

88) לכאורה, בלשון זו נכלל גם הש"ץ, שגם הוא מתברך מהכהנים.

יאמרו הבקשה "יהי רצון... מעתה ועד עולם"⁷⁸, ויאריכו בה כדי שתתייחס יחד עם סיום ברכת מודים של הש"ץ, כדי שיענו הציבור 'אמן' על שתיהן (וגם הכהונים יענו 'אמן' על ברכת הש"ץ⁷⁹). ומסתבר שהם לא יענו אז 'ברוך הוא וברוך שמו'.

לאחר שסיים (כל⁸⁰) הציבור עניית 'אמן' על ברכת מודים, מתחיל הש"ץ בקול רגיל⁸¹ 'אלוקינו ואלוקי אבותינו, ברכנו...', וכשמגיע ל'כהונים' קורא בקול רם 'כהונים' והיא קריאה לכהונים לברך, ואחר-כך מסיים⁸² ואומר בקול רגיל "עם קדושך כאמור". לאחר מכן, מחזירים הכהונים פניהם כלפי העם⁸³,

78) בנוסח יה"ר של הכהנים, י"ל כנדפס בסידור 'תורה אור' ("שלא יהיה בה משול"), אף שהאומר כנוסח ד'תהילת ה'" ("שלא יהיה בה שום משול") אין להזניחו - א"ג ח"י"ד עמ' כו.

79) שו"ע אדמוה"ז סי' נא סוס"ג.

80) שם, סי' קכח סו"ס כח ("טוב לחוש").

81) בשו"ע אדמוה"ז (קכח, טז) פסק שיאמר זאת בלחש, אבל בסידור השמיט תיבה זו, דס"ל שיאמר עד תיבת 'כהונים' בקול ביוני כדרכו, ורק תיבה זו יאמר בקול רם, והטעם כיוון שבקשה זו היא מכלל התפילה שהש"ץ מחוייב להשמיעה לציבור (פסקי הסידור סי' פד).

אף שמדינא דגמרא נתקנה אמירת "או"א ברכנו" רק לזמן שאין הכהונים נושאים כפיהם, כיוון ששליח ציבור רגיל לאומרו בכל פעם בציבור, נכון לאומרו גם כשהכהונים נושאים כפיהם, כדי למנוע הפסק ובלבול הש"ץ ע"י קריאתו 'כהונים' באמצע התפילה, כפי שצ"ל מן הדין כמנהג הספרדים והגר"א ע"פ ר"ת והרמב"ם וכו' (חיידושי אנשי שם למרדכי מגילה ס"פ הקורא עומד). ובסידור צלות-אדבריהם (ח"א ס"ע שיט, ע"פ זהו חדש פ' נשא) מבאר זאת כהנהגה רוחנית של הש"ץ להמשכת הברכה.

82) בסידור אדמוה"ז נאמר רק על הש"ץ שאומר תיבות אלו [דיוק זה נגמר בשם הרבי - היכל מנחם' ח"ג עמ' רסד], ודלא כנוהגים שגם הכהונים אומרים זאת (במשנ"ב סי' קכח ס"ק לו כ' שטעות הוא - כנראה כיוון שהביטוי 'עם קדושך' נאמר על הכהונים, ולא שייך שהם יאמרו זאת על עצמם), וגם לא כנוהגים שגם הקהל אומר זאת - מנהג מדינת רוסיה ופולין שהובא בס' 'כתר כהונה' (לבעהמח"ס 'שולחן הקריאה' שנתקב ממנו רבות ב"מודעה רבה ע"ד קרה"ת", לכ"ק אדמו"ר מהורש"ב נ"ע), פ"א ס"ג. ומקורו כנראה בדעת ה'לבוש' שהקהל אומר עם הש"ץ את כל נוסח 'או"א ברכנו', שהא"ר נחלק עליה, ראה קצות-השולחן סי' כג בבדה"ש ס"ק טו.

83) סידור אדמוה"ז, והטעם נתבאר בשער הכולל (פ"י אות ג) שהא"ר והברכ"י כתבו שרק בברכת-כהונים עצמה עומדים כשאחריהם להיכל משום 'אימת ציבור' כדז"ל, אבל בברכת-המצוות שמברכים להקב"ה א"צ לזה, אולם בסידור הכריע

- לימינו. אליך - באמצע. ויחונך - לשמאלו.
 ישא - באמצע. ה' - לימינו. פניו - באמצע. אליך
 - לשמאלו. וישם - באמצע. לך - לימינו. שלום
 - באמצע.⁸⁹

כשהכוהנים נושאים כפיהם במוסף של יום-
 טוב אומר הקהל "ריבוננו של עולם"⁹⁰... - בשעה
 שהכוהנים מנגנים דווקא, אבל כשהכוהנים אומרים
 את התיבות, צריך לשמוע. כשמנגנים הכוהנים לפני
 התיבה "וישם", אומר הקהל "ריבוננו של עולם...
 הצדיק. כשמנגנים לפני תיבת "לך" - "ואם...
 אלישע". כשמנגנים לפני תיבת "שלום" - "וכשם...
 לטובה". וכשהכוהנים אומרים תיבת "שלום",
 מסיימים "ותשמרני ותחנני ותרצני". 'אדיר במרום'
 אומרים אחר עניית אמן, כשעדיין הטלית על פניו.⁹¹
 אין הש"ץ רשאי להתחיל 'שים שלום' עד שתכלה
 עניית 'אמן' מפי רוב הציבור.⁹²

מיד כשמתחיל הש"ץ 'שים שלום',⁹³ מחזירים
 הכוהנים את פניהם להיכל,⁹⁴ ומתחילים לומר את
 הבקשה "ריבוננו של עולם...", ומאריכים בה כדי

לסיימה יחד עם סיום ברכת 'שים שלום' על-ידי
 הש"ץ, כדי שיענו הציבור 'אמן' גם עליה⁹⁵, ואף
 הכוהנים יענו על הברכה 'אמן' עם הציבור.⁹⁴

הכוהנים נושאים על הדוכן עד אחר סיום 'קדיש
 תתקבל'. כך נהגו אצל הרבי. במקום שיורדים
 הכוהנים לפניכן, יש להימנע מלומר להם אז 'ישר-
 כוח'.⁹⁶

* כל מנהגים אלו⁹⁷ [חוץ מאשר 'רבש"ע' הנאמר
 - מלבד ביום-טוב - רק על-ידי מי שחלם תקפים ויש
 לדייק בהם בכל פעם שנושאים כפיים בפועל (כנהוג
 בארה"ק, אם בכל יום או בשבת, במוספין, במנחת
 תענית-ציבור).⁹⁸

היום יום השנה להסתלקות מורנו רבי ישראל
 בעש"ט נב"מ זיע"א (תק"כ), ומנוחתו כבוד
 במז'יבוז.⁹⁹

מאכלי חלב¹⁰⁰: נוהגים לאוכלם בשחרית אחר

95 שו"ע אדמוה"ז שם סעיף כד.

96 ראה משנה-ברורה סי' קכ"ט ס"ק ס. ואפשר לברכם רק
 בהושטת-יד ותו"ל.

הרבי היה מברך כל כוהן: "ישיר-כוח, כוהן!". הכוהנים נוהגים
 להשיב: "ברוכים תהיו".

97 וכפי הנפוץ בארה"ק, גם בין אנ"ש - גם אמירת 'אדיר
 במרום' (ראה 'כפר חב"ד' גיליון 936 עמ' 98 וגיליון 943 עמ'
 94. וראה קצות-השולחן כגיד, שהשמיט אמירה זו לגמרי
 - ובהיום-יום מוכח שלא כדעתו - ודבריו בקונטרס הסידור,
 נדפס בסידור תורה-אור תשמ"ז עמ' 752. ומאידך, ראה סידור
 צלותא-דאברהם ח"א עמ' שכ).

98 דעת הרבי בזה ראה במכתב שבליקוטי-שיחות כרך יח
 עמ' 448 ('שערי הלכה ומנהג' או"ח ח"א ר"ס עה), ובבירור
 יותר בס' 'המלך במסיבו' ח"א עמ' סב"טג [וב'תשורה' הנ"ל
 עמ' 124 ואילך, וש"נ]. והכוונה כנראה שא"ז מחלוקת בין א"י
 וחול"ל אלא בין ספרדים ואשכנזים (ע"ד דעתו בעניין ברכת
 שהחיינו בברית-מילה, שערי הל' ומנהג חיר"ד עמ' רעז), ובכלל
 הוא כדעת שו"ת מנחת-יצחק ח"ח סי' א"ב; אלא שבמקום
 שכבר נהגו לשאת כפיהם בשבת או אף בחול, אין לבטל זאת.
 וראה סיכום ב'התקשרות' גיליון תרכ"ה עמ' 19 ותיקון בגיליון
 תרמ"ט עמ' 16.

99 על הדיון והמסקנה בקשר ליום ההסתלקות, ראה בספר-
 השיחות תרצ"ט עמ' 333, וש"נ, וב'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שי.
 אודות ההסתלקות, ראה 'רבי ישראל בעש"ט' הוצאת קה"ת,
 כפר-חב"ד תשמ"ו, ח"ב פרק כד. צילום המצבה, בימי חב"ד'
 ביום זה.

100 שו"ע אדמוה"ז סי' תצד סט"ז. בטעמי המנהג (שלא יכלו
 לשחוט ולהכשיר הכלים בשבת; לפי שדוד המלך נסתלק בעצרת
 והיו כל ישראל אוננים בו ביום ואסורים באכילת בשר; מפני

89 ספר-המנהגים עמ' 42. אודות הנהגת הרבי בזה, ראה
 'התקשרות' גיליון קמז עמ' 11.

המתפלל במקום שאין מנגנים בנשיאת-כפיים, אעפ"כ יאמר
 הרבש"ע לפני סיום ברכת הכוהנים (וע"ד מה שאנו אומרים
 'ותשמרני...' באומרם תיבת 'שלום', ראה שו"ע אדמוה"ז
 קכח,נח).

בנטעיגבריאלי שם פרק פ ס"א כ' שגם הציבור יסיים 'אדיר
 במרום' עם סיום ברכת 'שים שלום' של הש"ץ, וצ"ע מקורו,
 ובפרט לדין - שאם היו מקפידים על כך, היו הרבי ושאר
 הציבור נושאים מכוסים בטלית עד אז, כפי ההוראה בנדון.

90 מקור הנוסח הוא בגמ' ברכות (נה,ב). לגירסתנו שם, סדר
 הדוגמאות שמביאים הוא: (א) מי מרה, (ב) מרים, (ג) חזקיהו,
 (ד) יריחו. ואילו ברי"ף, וכן בכל-בו ובטור או"ח קל הגירסא:
 (א) מי מרה, (ב) יריחו, (ג) מרים, (ד) נעמן, (ה) חזקיהו. וכן הנוסח
 בכל סידורי הספרדים. אבל בסידורי האשכנזים, כמו היעב"ץ
 ועבודת ישראל (בער), הוא כבסידור אדמוה"ז: (א) חזקיהו, (ב)
 מרים, (ג) נעמן, (ד) מרה, (ה) יריחו. וצריך חיפוש מה המקור
 הראשון לגירסא זו. כן צריך להבין הטעם לסדר העניינים,
 שהרי הן גירסת הרי"ף (אלישע ביריחו לפני מרים) והן גירסתנו
 (חזקיהו - הראשון, מי מרה - הרביעי) אינן מתאימות לסדר
 הזמנים בזה.

91 'רשימות' היום-יום וספר-המנהגים שם.

92 נטעיגבריאלי שם סכ"ט, לכו"ע.

93 שם סו"ס ט.

94 ראה אג"ק ח"ט עמ' צו.

בהתוועדויות חג-השבועות [שהתקיימו ביום טוב שני לפני השקיעה] נהג הרבי נשיא דורנו לערוך על-דבר חינוך, ועל-דבר שיעורי חת"ת.

יש מנגנים בסעודה זו ניגוני רבותינו נשיאינו ועל-פי הסדר שהורה הרבי בהתוועדויות דראש-השנה, ועוד. לפני כל ניגון מכריזים שם בעל הניגון. ניגון ג' תנועות (להבעש"ט, הה"מ ואדה"ז), א-לי אתה (אדה"ז), ניגון מקהלת אדמו"ר האמצעי, ימין ה' (הצ"צ), לכתחילה אריבער (מהר"ש), ניגון הכנה (רש"ב), הבינוני (הרי"צ), הוא אלוקינו / אתה בחרתנו (הרבי), ניגון הקפות (הרלו"צ - אביו של הרבי). לאחר זה מנגנים כפי שהיה הסדר בסוף ההתוועדויות הגדולות (למעט שנים תשמ"ו ואילך): ניגון הכנה, ד' כבות, נייע זשוריצי¹⁰¹.

ה'תהלוכה' לבתי-הכנסת לשמה יהודים בשמחת יום טוב וכו', שייכת במיוחד לחג-השבועות¹¹¹.

יום חמישי

ז' בסיוון - אסרו-חג¹¹²

כנהוג בכל שלושת הרגלים (וקל-יחומר בזמן

110) (אך מאז כ"ד טבת תשמ"ט לא ניגנו עוד לפני הרבי ניגון ד' בבות) ראה ספר-הניגונים ח"א עמ' מג. 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שיג. וראה התוועדויות אחש"פ ה'תשמ"ט וה'תש"נ. 111) ליקוטי-שיחות, כרך ח, עמ' 252. וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שיב. התהלכה הראשונה היתה בשנת תשט"ו ('התקשרות' גיליון מה עמ' 9. גיליון פט עמ' 17 הע' 7, ושי"ג). 112) על השמחה המיוחדת ביום זה, ראה שו"ע אדמוה"ז סי' תצד סי"ט. נתבאר בליקוטי-שיחות כרך ח עמ' 24, ובלה"ק בס' 'שולחן המלך' ח"ב עמ' קמא. לבני חו"ל: יום-טוב שני. בהדלקת נרות מברכות: 'להדליק נר של יו"ט' ו'שהחינו'. ערבית, קידוש וברכהמ"ז של יו"ט. בשחרית מוציאים ב' ס"ת, י"ג מידות וכו' כדאיתמול, בספר הראשון קוראים ה' קרואים בפ' ראה 'כל הבכור', ח"ק. בספר השני קוראים למפטיר כדאיתמול. הפטרה בחבקוק (ספ"ב): 'וה' בהיכל קדשו...'. הזכרת נשמות (ולא ביום א' דחגה"ש), אב הרחמים, מוסף כדאיתמול, ונושאים כפיים גם היום. קידוש וברכהמ"ז של יו"ט (ביום ב' אין מנהג לאכול מאכלי חלב - ע"פ לוח כולל חב"ד). הנוהל והנחלב ביום הראשון מותר ביו"ט שני. הרבי התוועד בסוף יום ב'. למחרת, יום ח' סיוון - אסרו-חג. דבר בני חו"ל הנמצאים בארה"ק ולהפך - ראה בקונטרס יו"ט שני להעובר ממקום למקום' לונדון תשנ"ה, ובעוד מענות שונים שנתפרסמו מאז ועד עתה, ובקובץ 'מגדל דוד', מגדל העמק תשס"ד, עמ' 115 ואילך.

קידוש¹⁰¹. אחר-כך מברכים ברכה אחרונה וממתינים שעה אחת¹⁰², ואוכלים סעודת יום-טוב, הכוללת בשר¹⁰³. כמו-כן שותים היום רביעית יין לשמחת יום טוב¹⁰⁴.

סעודת יום-טוב: חובתה המיוחדת בחג-השבועות - כדי להראות שנוח ומקובל לישראל יום שניתנה בו התורה¹⁰⁵. אך ודאי אין "לבסומי..."¹⁰⁶. מנהג הוא אצל רבותינו נשיאינו לומר 'תורה' בחג-השבועות בעת סעודת יום-טוב וגם לספר סיפור ממורנו הבעש"ט¹⁰⁷. ונכון לנהוג כך¹⁰⁸. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה נוהג להזכיר גם את משה רבינו ודוד המלך¹⁰⁹.

השתורה נמשלה לדבש וחלב) - ראה בארוכה בקובץ 'אוהלי שם' כרך ה, עמ' רא ואילך, ושי"נ. 101) מנהג אדמו"ר מהוריי"צ - 'שימות' ח, עמ' 14. מנהג הרבי - 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שז. לוח כולל-חב"ד. 102) של"ה מסכת שבועות ד"ה ההפטרה, ומציינים לש"ד יו"ד סי' פט ס"ק טו. 'שערי הלכה ומנהג' חיו"ד סי' יא, וראה 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שח. זאת, גם בחלב וחמאה, אך כמובן, מלבד גבינה קשה שממתינים אחריה שש שעות (ורבן ככולן של הגבינות הכשרות למהדרין בארה"ק כיום, אינן "קשות"). "וראה פמ"ג לשו"ע יו"ד סי' פט, שפתי-דעת ס"ק ז, דהפסק שעה - מחליף קינוח" (אג"ק כרך כ עמ' רפט, 'שערי הל' ומנהג' יו"ד סי' יא).

ההמתנה (אפילו בשש שעות מברר לחלב) היא מגמר האכילה של סוג אחד עד תחילת האכילה של הסוג השני, ולא מגמר הסעודה או ברכה אחרונה עד תחילת הסעודה (דגול מרבבה ר"ס פט, ודלא כערוה"ש שם סוס"ד). 103) מצווה - שו"ע אדמוה"ז סי' תקכ"ט ס"ז. וראה 'חווה"מ כהלכתו' פ"א סי"ז. 104) חובה - שו"ע אדמוה"ז שם. וצ"ל רביעית, 'תורה אור' לאדמוה"ז עמ' 198. וראה 'חול-המועד כהלכתו' שם ס"י"ב. ניתן לצאת ידי חובת שמחה גם בכוס הקידוש עצמה (שיחות) קודש תשל"א ח"ב עמ' 87. ולכאורה מפורש כן בפסחים קחב, עיי"ש בתוד"ה ידי יין יצא. ועצ"ע אם צריך לכוון לזה בקידוש, ובפרט שזו מצוה דאורייתא. אם-כי בדיעבד יצא גם בלא כוונה כיוון שיש בזה הנאת הגוף, כפסק אדמוה"ז (תעה,כה). מאידך, י"ל שהשמחה היא חלק מעצם עניין הקידוש וד' כוסות, כיוון ש'משמח אלוקים ואנשים" (ראה שו"ע אדמוה"ז קפב ס"ב), ולכן לא הקשו ע"ז מדין 'אין עושין מצוות חבילות חבילות'. 105) שו"ע אדמוה"ז סי' תצד סעיף חי. וראה רשימות-דברים (חיתריק) ח"א עמ' שלב. 106) רשימת כ"ק אדמו"ר, ספר-המנהגים עמ' 38 וש"נ. 107) ספר-השיחות תש"ד עמ' 140. 108) שיחות-קודש תשכ"ד עמ' 389. 109) 'אוצר מנהגי חב"ד' עמ' שיא.

ונעשית באופן ד'מעלין בקודש' באופן מיוחד בימים אלו¹¹⁶.

בהמשך למדובר¹¹⁷ אודות כינוסי ילדים בימים שלפני חג-השבועות, והבאתם בחג-השבועות עצמו לקריאת עשרת הדיברות, הציע הרבי נשיא דורנו הוראה, ועל-מנת לפרסמה:

לאסוף ולכנס ילדי ישראל הן בנים והן בנות, גם בימי התשלומין לחג-השבועות, ומה טוב - עד י"ב בסיוון ועד בכלל, לכנסם פעם אחת, ומה טוב - פעמיים: פעם אחת לכנסם בבתי-הספר שם לומדים הם תורה, בהוספה על סדר לימודם הרגיל, ועוד פעם לכנסם בבית-הכנסת, "מקום שמגדלין בו תפילה".

על-דרך זה יש לנהוג בבתי-הספר ובתי-הכנסת שבארץ-הקודש. ובארץ-הקודש בנוסף לזה יכנסו אותם גם במקומות הקדושים, ובמיוחד בכותל המערבי שאין השכינה זזה ממנו, ובמערת-המכפלה (ובודאי יקבלו רישיון לכך), וגם בקבר רחל¹¹⁸.

מתן-תורה), עורכים בכל אסרו-חג [או בימים הסמוכים לו] 'כינוס תורה' בכל מקום שאפשר. כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו היה משתתף בזה בשיחה מיוחדת שאמר בהתוועדות דחג-השבועות לכבוד הכינוס¹¹³.

בשנת תשל"ט¹¹⁴, הציע כ"ק אדמו"ר נשיא דורנו לערוך - ביום נפרד - 'כינוס תורה' גם לנשים, בקשר לעניינים הנוגעים לנשי ובנות ישראל, ובפרט טהרת-המשפחה, כשרות האכילה ושתייה ונרות שבת-קודש ויום-טוב. כן עורר אודות הדפסת קבצי חידושי-תורה שנאמרו בהזדמנויות אלו, ובכלל.

ימי התשלומין:

עניינם - אצירת גילויי החג, שלא יאבדו בטירדת הזמן¹¹⁵.

ההוספה בתורה ובצדקה דימי התשלומין שייכת גם אם בחג-השבועות נעשו כל העניינים בשלימות,

113) שיחת יום ב' דחה"ש תשל"ח סי"ט. וראה 'התוועדויות' תשמ"ב ח"ג עמ' 1581. 'התוועדויות' תשמ"ט ח"ג עמ' 294. סקירה מקיפה על הנושא נדפסה במדור 'ניצוצי רבי' בגיליונות 'התקשרות' תקע"ג.

פעם ביקש הרבי, שאותם שיתבקשו לדבר בכינוס תורה' לא יסרבו (תורת מנחם חל"ג עמ' 469).

114) שיחת יום ב' דחג-השבועות, הנחת הת' סנ"ו.

115) מדברי אדמוה"ז - ספר-השיחות תרח"ץ, עמ' 285.

116) שיחת מוצש"ק במדבר תשל"ט, הנחת הת' סי"ט.

117) בער"ח סיוון תש"מ, ליקוטי-שיחות, כרך כג, עמ' 249.

118) משיחת ש"פ נשא תש"מ, ליקוטי-שיחות, שם, עמ' 259.

לזכות
אנשי החסד הדגולים
הרה"ח ר' אברהם משה דייטש והרה"ח ר' גבריאל גופין שיחיו
ולע"נ האחים הרה"ח ר' זלמן יודא ור' יוסף יצחק,
בני הרה"ח ר' שלום ישעי' ע"ה דייטש